

4-1-1967

วิวัฒนาการของ โรคศิลปะ

ถวัลย์ อาศนะ เสน

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjournal>

Part of the [Medicine and Health Sciences Commons](#)

Recommended Citation

อาศนะ เสน, ถวัลย์ (1967) "วิวัฒนาการของ โรคศิลปะ," *Chulalongkorn Medical Journal*: Vol. 12: Iss. 2, Article 3.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjournal/vol12/iss2/3>

This Special Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn Medical Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

วิวัฒนาการของ โรคศิลปะ

นายแพทย์ พ.ต.อ. กล้วย อาศนะเสน

คำว่า "โรคศิลปะ" นี้ ผู้เขียนเคยได้ยินมาตั้งแต่สมัยยังเป็นนักเรียนสามัญ แต่มิได้มีความเข้าใจในความหมายของคำนั้นเลยนึกเดาเอาเองว่าคงจะหมายถึง โรคอะไรสักโรคหนึ่งเหมือนอย่างที่เราเรียกว่า โรคบิด โรคอหิวาต์ ฯลฯ และยังได้เคยนึกต่อไปด้วยว่า "โรคศิลปะ" นั้นจะมีอาการอย่างไรบ้าง ถ้าเป็นโรคนี้แล้วจะรักษาหายหรือไม่

ความจริงถ้าจะพูดกันตามประสาชื่อ (จนเชื่อ) ใครๆ ก็น่าจะเข้าใจอย่างนั้น ในเมื่อคำๆ นี้ประกอบขึ้นด้วยคำสองคำ คือ "โรค" กับ "ศิลปะ" (อ่านว่าสินลปะ)

"โรค" แปลว่า ความเจ็บ หรือความเจ็บป่วย ส่วน "ศิลปะ" แปลว่า ฝีมือ หรือ ฝีมือทางการช่าง หรือ การแสดงออกมาให้ปรากฏขึ้นได้อย่างงดงาม น่าฟังชม และเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ทั้งนี้ลอกมาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 หน้า 783 และ 856 ตามลำดับ

แต่ครั้นเมื่อได้นำทั้งสองคำมารวมหรือผสม

ให้เป็นคำเดียวกัน กลับเขียนเป็น "โรคศิลปะ" ใส่สระอะลงไปทีหลังตัว ป. ด้วย และแปลว่า วิชารักษาโรค อันนี้ก็ลอกมาจากพจนานุกรมฉบับดังกล่าวหน้า 783 อีกเช่นกัน จึงเป็นอันว่าหลังจากที่ได้เปิดพจนานุกรมแล้ว ได้เข้าใจความหมายของ "โรคศิลปะ" ในทางอักษรศาสตร์เป็นเบื้องแรก

เมื่อเข้ามาเป็นนักศึกษาแพทย์ใหม่ๆ ก็ได้ยินพวกรุ่นพี่และอาจารย์พูดถึง "โรคศิลปะ" บ้างเป็นครั้งคราวอีก แต่พอยิ่งใกล้จะสำเร็จเป็นแพทย์ ยิ่งได้ยินบ่อยขึ้น จนกระทั่งได้ศึกษาพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช 2479 จึงเข้าใจความหมายของคำ "โรคศิลปะ" ในทางนิติศาสตร์

ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้นิยามคำว่า "โรคศิลปะ" ไว้ดังนี้:—

"มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"โรคศิลปะ" หมายความว่า กิจการใดๆ อันกระทำโดยตรงต่อร่างกายของมนุษย์ ในการบำบัดโรคและป้องกันโรค ในสาขาต่างๆ ดังต่อไปนี้

* หน่วยนิติเวชวิทยา แผนกพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์ ร.พ. จุฬาฯ

(ก) เวชกรรม คือการบำบัดโรคด้วยยา ด้วยศัลยกรรมหรือแสงรัศมี ด้วยสูติกรรมหรือด้วยจิตตวิเคราะห

(ข) ทันตกรรม คือการบำบัดโรคฟันหรือการช่างฟัน

(ค) เกษักรรม คือการปรุงหรือผสมยาหรือการประดิษฐ์วัตถุใด ๆ ขึ้นเป็นยา

(ง) การผดุงครรภ์

(จ) การพยาบาล

(ความในมาตรา 4 ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่ง พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2483 ถูกยกเลิกโดยมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2490 และปัจจุบันนี้ความในมาตรา 4 ข้างต้นได้ถูกยกเลิกโดยมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2509 โปรดติดตามต่อไป)

การที่ต้องบัญญัติ บทนิยามดังกล่าวเอาไว้ก็เพื่อจำกัดความหมายของคำว่า “โรคศิลปะ” ให้อยู่ภายในขอบเขต ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อความสะดวกและถูกต้อง ในการวางบทบัญญัติในมาตราอื่น ๆ โดยเฉพาะการตีความหมายของ “การประกอบโรคศิลปะ”

ด้วยเหตุที่การประกอบโรคศิลปะ จะต้องเป็นไปภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อบำรุง

มาตรฐานการประกอบโรคศิลปะให้อยู่ในระดับที่ดียิ่ง และเพื่อสวัสดิภาพของประชาชน ฉะนั้นจึงเป็นการจำเป็นที่ผู้ประกอบอาชีพแพทย์จะต้องทราบ ซึ่งเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตน และมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติทุกประการ

เรื่องนี้มักจะมีการปฏิบัติผิดพลาด พลังผลหรือด้วยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม คือเรื่องการปฏิบัติผิดไปจากข้อจำกัดและเงื่อนไข และมรรยาทแห่งวิชาชีพ ซึ่งมีบัญญัติไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช 2479 (ฉบับที่ 3) ดังนี้

หมวด 3 ข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบโรคศิลปะ

ข้อ 23. เมื่อผู้ประกอบโรคศิลปะคนใดย้ายที่อยู่ ให้แจ้งความเป็นหนังสือต่อเลขาธิการนายทะเบียนภายใน 15 วัน นับแต่วันย้ายในการแจ้งความให้แจ้งเลขบ้าน ชื่อ หมู่บ้านหรือถนน ตำบล อำเภอ และจังหวัดที่ย้ายไปอยู่นั้น

ข้อ 24. ผู้ประกอบโรคศิลปะอาจติดป้ายหรืออักษรที่สำนักงาน และที่อยู่ของตนและอาจแจ้งความได้แต่เพียงข้อความ ดังต่อไปนี้

(1) ชื่อ

(2) อภิไธย คือ ปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร โดยแสดงเต็มหรือเป็น

อักษรย่อตามที่ปรากฏอยู่แล้วในทะเบียนผู้ประกอบการโรคศิลปะ

(3) ประเภทใบอนุญาต และสาขาแห่งโรคศิลปะของตน

(4) ความรู้ และความชำนาญโดยเฉพาะของตน ซึ่งคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะได้อนุมัติแล้ว

(5) เวลาทำงาน

(6) สำนักงานในกรณีที่แจ้งความ

บรรดาข้อความทั้งหมดตามที่กล่าวมานี้ต้องจำกัดให้อยู่ในเนื้อที่รูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก ซึ่งมีขนาดกว้างไม่เกิน 30 เซนติเมตร และยาวไม่เกิน 30 เซนติเมตร

หมวด 4 มรรยาทแห่งวิชาชีพ

ข้อ 25. ผู้ประกอบโรคศิลปะทุกสาขาต้องรักษามรรยาทแห่งวิชาชีพ โดยไม่ประพฤติหรือกระทำการใดๆ อันอาจเป็นเหตุเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพของตน และต้องไม่ประพฤติหรือกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) โฆษณา ใช้น้ำจ้าง หรือยินยอมให้ผู้อื่นโฆษณาการประกอบโรคศิลปะ ความรู้หรือความสามารถของตนไม่ว่าด้วยประการใดๆ

(2) ดิตของเมา หรือยาเสพติดให้โทษจนหย่อนความสามารถในหน้าที่

(3) ใช้อำนาจหรือช่วยเหลือผู้มิได้ขึ้นทะเบียน

และรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะให้ประกอบโรคศิลปะ

(4) ออกใบสำคัญ รับรอง อันเป็น ความเท็จโดยตั้งใจหรือให้ความเห็นอันไม่สุจริตในเรื่องใดซึ่งเกี่ยวแก่วิชาชีพของตน

(5) ประกอบโรคศิลปะในทางสาธารณะหรือสถานที่ที่สาธารณะ เว้นแต่ในเหตุฉุกเฉินในการปฐมพยาบาล หรือ ในการปฏิบัติหน้าที่การงานของรัฐบาล เทศบาล หรือสภาอากาศไทย

ข้อ 26. นอกจากต้องรักษามรรยาทตามข้อ 25 แล้ว ผู้ประกอบโรคศิลปะในสาขาเวชกรรมหรือสาขาทันตกรรม ต้องไม่ประพฤติหรือกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิเสธการช่วยคนเจ็บไข้ในระหว่างอันตรายเมื่อได้รับคำขอร้อง และตนอยู่ในฐานะที่จะช่วยได้

(2) เปิดเผยความลับของคนเจ็บไข้ ซึ่งตนทราบมาเนื่องจากวิชาชีพ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของคนเจ็บไข้ นั้น หรือเมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือตามหน้าที่ราชการ

(3) จงใจชักชวน คนเจ็บไข้ ให้รับการรักษายาบาลของตน เพื่อผลประโยชน์

(4) ลงลายมือชื่อรับรองเวชภัณฑ์ อัน

เป็นสิ่งหลอกลวง หรือยาตำหรับลับ ผู้ประกอบโรคศิลปะ ซึ่งทำผิดกฎกระทรวงดังกล่าวแล้ว กฎหมายได้บัญญัติไว้ให้คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะมีอำนาจที่จะสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ ดังนี้

พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช 2476 หมวด 4 การพักและเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา 19 ให้คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ มีอำนาจที่จะสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งได้ออกให้แก่ผู้ประกอบโรคศิลปะไปแล้วได้ โดยอนุมัติของรัฐมนตรีในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) เมื่อปรากฏว่า ผู้ประกอบโรคศิลปะขาดคุณสมบัติตามความในมาตรา 14 ในกรณีเช่นนี้ ให้คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสีย

(ข) เมื่อปรากฏว่า ผู้ประกอบโรคศิลปะกระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ และศาลได้พิพากษาลงโทษคดีถึงที่สุดแล้ว หรือกระทำผิดต่อกฎกระทรวง ที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่ว่าด้วยมรรยาทหรือข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบโรคศิลปะ หรือในการแจ้งความเรื่องย้ายที่อยู่คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ จะสั่งพัก หรือเพิกถอน ใบอนุญาตเสียก็ได้

การสั่งพักใบอนุญาตนั้น ให้สั่งพักได้เป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี.....

ในช่วงระยะเวลา 30 ปี ที่ผ่านมานี้พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะออกมาถึง 7 ฉบับ โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง แก้ไขในบางมาตราเพื่อให้เหมาะสมกับสมัยและความเจริญก้าวหน้าในทางวิชาการ ถึงกระนั้นก็ตามบทนิยาม ของคำว่า “โรคศิลปะ” ก็ยังมีได้มีการแก้ไขเลย ทั้ง ๆ ที่รู้สึกว่าจะไม่รัดกุมพอจนกระทั่ง ปรากฏว่า มีการกระทำบางอย่างที่ผู้กระทำได้นำเอากรรมวิธีของการประกอบโรคศิลปะไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ได้แก่ การเสริมสวย การคุมกำเนิด เป็นต้น ด้วยวิธีผ่าตัด ฉีดยา หรือสสารใด ๆ โดยการกระทำดังกล่าวไม่เป็นการประกอบโรคศิลปะตามบทนิยามของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการประกอบโรคศิลปะที่ใช้อยู่เดิม ทั้ง ๆ ที่ การกระทำดังกล่าวอาจจะเกิดอันตรายได้เช่นเดียวกับการประกอบโรคศิลปะ ฉะนั้น เมื่อรัฐบาลได้ตระหนักถึงภัยอันตรายใน ข้อดังกล่าวจึงได้ตรา พระราชบัญญัติขึ้นใหม่ เรียกว่า พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2509 ดังนี้

“มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “โรคศิลปะ” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธ

ศักราช 2479 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2490 และให้ใช้ความต่อไปนั้แทน

“โรคศิลปะ” หมายความว่า กิจการใดๆ อันกระทำโดยตรงต่อร่างกายมนุษย์ในการบำบัดโรคซึ่งรวมตลอดถึงการตรวจโรค และป้องกันโรคสาขาต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) เวชกรรม คือ การตรวจโรค การป้องกันโรค หรือการบำบัดโรคมมนุษย์ด้วยกรรมวิธีของการประกอบโรคศิลปะตามแผนนั้นๆ

(2) ทันตกรรม คือ การตรวจหรือการบำบัดโรคฟัน หรืออวัยวะที่เกี่ยวกับฟันโดยตรง หรือการทำฟันช่องปากมนุษย์

(3) เกสัชกรรม คือ การปรุงยา หรือผสมยา หรือการประดิษฐ์วัตถุใดๆ ขึ้นเป็นยาสำหรับมนุษย์

(4) การพยาบาล คือ การกระทำในการช่วยเหลือผู้ป่วยเพื่อบรรเทาอาการของโรค

(5) การผดุงครรภ์ คือ การตรวจและการปฏิบัติต่อหญิงมีครรภ์ เพื่อป้องกันความผิดปกติในการคลอด การทำคลอด ตลอดถึงการดูแลมารดา และทารกในระยะหลังคลอด

และให้หมายความรวมถึงการผ่าตัด ฉีดยา ฉีดสสารหรือสอดใส่วัตถุใดๆ เข้าในร่างกายเพื่อการเสริมสวย การคุมกำเนิด การทำหมัน หรือการบำรุงร่างกายด้วย”

จากบทนิยามของคำว่า “โรคศิลปะ” ตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่^๕นี้เอง ทำให้โฉมหน้าของการ ประกอบโรคศิลปะ ขยายกว้างขวางขึ้นครอบคลุม ไปถึงวิธีการเสริมสวยสมัยใหม่ ซึ่งแต่ก่อนถูกใช้เอามาบังหน้าบิดเบือน ว่าไม่ใช่เรื่องประกอบโรคศิลปะ และจากผลแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็หวังว่าสวัสดิภาพของประชาชนคงได้รับการคุ้มครองมากขึ้น พวกที่แอบอ้างหากินในเรื่องนี้โดยมีค่านึงถึงสวัสดิภาพของผู้อื่นก็คงจะถูกปรามลงไปได้บ้าง

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติฉบับใหม่^๕ ยังได้เพิ่มโทษสำหรับผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้น คือ

มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติควบคุม การประกอบโรคศิลปะพุทธศักราช 2479 และให้ใช้ความต่อไปนั้แทน

“มาตรา 20 ผู้ใดไม่ได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ หรือได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแล้ว แต่อยู่ในระหว่างถูกพักหรือถอนใบอนุญาต กระทำการประกอบโรคศิลปะอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 11 หรือผู้ประกอบโรคศิลปะผู้ใดกระทำการประกอบโรคศิลปะอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 11 ทวิวรรคสอง หรือมาตรา 16

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ของเดิมมีโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะพุทธศักราช 2479 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 22 ผู้ใดไม่ได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแล้ว แต่อยู่ในระหว่างถูกพักหรือเพิกถอนใบอนุญาต โฆษณาด้วยวิธีการใดๆ แสดงว่าพร้อมที่จะกระทำการประกอบโรคศิลปะ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ หรือสินจ้างหรือเพื่อบำเหน็จรางวัลหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ของเดิมมีโทษปรับไม่เกิน 100 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

แม้ว่า ขณะนี้เราจะมีบทนิยามของคำว่า “โรคศิลปะ” อย่างที่คิดกันว่าเหมาะสมแล้ว แต่

ความเจริญนั้นย่อมขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการ ใครจะทราบได้ว่า “โรคศิลปะ” จะวิวัฒนาการไปอีกอย่างไรในอนาคต ลองมานั่งคิดนอนคิดกันเล่นดูบ้างเป็นไรว่า การนวด การอบ ที่มีอยู่เกร่อในขณะนี้ ควรจะเข้าอยู่ในข่ายของการประกอบโรคศิลปะหรือไม่ การใช้หมึกหรือสีสักเข้าไปในผิวหนังจะด้วยความมุ่งหมายอย่างไรก็ตาม อยู่ในข่ายของการประกอบโรคศิลปะหรือไม่

แน่นอน บางท่านอาจหัวเราะเพราะเห็นว่าเป็นว่าเป็นปัญหาที่มึนๆ และอาจมีความเห็นที่จะพิจารณาได้ว่า จะเข้าข่ายหรือไม่ขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของการกระทำ ก็ถ้าเช่นนั้นใครเล่าจะบอกความมุ่งหมายที่ฆ่าตัวเองเช่น การสักเพื่อรักษาโรคปวดตามข้อ ตามคติของที่เชื่ออย่างนั้น และถ้าการนี้จะทำให้เกิดเรื่องผิดกฎหมาย ใครเล่าจะพูดอย่างนั้น เขาก็บอกว่าสักเพื่อให้อยู่ยงคงกะพัน แล้วใครจะทำไมเขาได้นี้แหละถ้าเป็นอย่างนี้แล้วจะทำอย่างไรต่อไป ลองเอาไปคิดเป็นการลับสมองคงจะดีเหมือนกัน.